

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia muutettavaksi siten, että kunnallinen eläkelaitos olisi velvollinen suorittamaan valtiolle maksun laitoksen valvonnasta aiheutuvien kustannus-

ten kattamiseksi. Eläkelaitos on sisäasiainministeriön valvonnan alainen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaila (202/1964) perustettu kunnallinen eläkelaitos on julkisoikeudellinen laitos, joka on sisäasiainministeriön valvonnan alainen lain 1 §:n 2 momentin nojalla. Ministeriön tehtävistä eläkelaitoksen valvonnassa säädetään useissa lain pykälissä.

Sisäasiainministeriö määrää eläkelaitoksen valtuuskunnan jäsenet (4 § 2 mom.), varhaiseläkelautakunnan jäsenet (5 a §) ja eläkelautakunnan jäsenet (7 § 3 mom.). Ministeriö määrää myös eläkelautakunnan jäsenten palkkiot (7 § 3 mom.). Lisäksi ministeriö vahvistaa eläkelaitoksen ohjesäännön (14 § 1 mom.), jossa on tarvittavat yleiset määräykset eläkelaitoksen järjestysmuodosta ja toiminnasta. Ministeriö vahvistaa myös eläkelautakunnan työjärjestyksen (14 § 2 mom.).

Eläkelaitoksen ohjesäännössä määrätään muun ohella valvonnasta. Ohjesäännön 24 §:n mukaan eläkelaitoksen toiminnot on järjestettävä ja johtamistehtävät hoidettava niin, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta, ja 26 §:n mukaan sisäasiainministeriö valvoo, että laitoksen toiminta on lainmukaista ja että eläkelaitos huolehtii kunnal-

lisen eläketurvan toteuttamisesta. Valvontaa varten eläkelaitos toimittaa ministeriölle vuotta pitemmän ajan toiminta- ja taloussuunnitelman, budjetin, toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen, eläkelautakunnan ja varhaiseläkelautakunnan toimintakertomuksen sekä sijoituseuvottelukunnan hyväksymät suunnitelmat, lausunnot ja suositukset. Ministeriö voi erityisestä syystä määrätä suoritettavaksi laitoksen hallinnon ja tilien erityistarkastuksen. Ohjesäännön 27 §:n mukaan laitoksen hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten valtuuskunta asettaa toimikaudekseen tarkastuslautakunnan. Laitoksen hallinnon ja talouden hoidon jatkuvaa tarkastamista ja muita tarkastussäännössä mainittuja tehtäviä varten valtuuskunta valitsee toimikaudekseen tilintarkastajan, jonka tulee olla Keskuskaupakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö.

Sisäasiainministeriössä ei ole erikseen asiantuntijoita valvontaa varten, vaan valvonnasta huolehtivat ministeriön kuntaosaston virkamiehet virkatyönä, eikä ministeriön suoritettavasta valvonnasta ole laissa säädetty suoritettavaksi valvontamaksua.

Vakuutusyhtiöiden ja -yhteisöjen, muun muassa työeläkelaitosten, on maksettava vuosittain valvonnasta johtuvien kustannus-

ten korvaamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämä maksu. Maksu perustuu vakuutustarkastuksen kustantamisesta annettuun lakiin (479/1944). Lain 1 §:ää on 1 päivänä tammikuuta 1998 voimaan tulleella lailla muutettu siten, että laitosryhmittäin perittävää tarkastusmaksua varten työeläkevakuutusyhtiöt on erotettu omaksi ryhmäkseen, jolloin tarkastusmaksu voidaan määrätä näille laitoksille vastaamaan vain niiden valvonnan aiheuttamia kustannuksia. Vakuutusyhtiöiden valvonta kuuluu vakuutusyhtiölain (1062/1979) 14 luvun 1 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriölle. Talouden valvonta käsittää erityisesti vakuutusyhtiön vakavaraisuuden, vakuutusteknisen vastuuvelan, sen katteena olevien varojen sekä vahinkovakuutusluokan 18 (matka-apu) harjoittamiseen käytettävissä olevien voimavarojen tarkastamisen. Sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston vakuutustarkastustoimiston tehtäviä hoidetaan erillisissä valvontayksiköissä sen mukaan, minkä vakuutuslajin mukaista toimintaa vakuutusyhtiö harjoittaa. Työeläkevakuutusyhtiöiden tarkastusmaksujen on yhteensä arvioitu laskevan vuoden 1997 5,1 miljoonasta markasta vuonna 1998 4,1 miljoonaan markkaan. Työeläkevakuutusyhtiöitä on seitsemän.

Vakuutusyhtiölain 14 luvun 4 §:n mukaan ministeriöllä on oikeus tarkastaa vakuutusyhtiön ja sen tytäryhteisön liikettä ja muuta toimintaa. Ministeriöllä on oikeus suorittaa tarkastuksia vakuutusyhtiön tiloissa sekä osallistua niihin kokouksiin, joissa päätösvaltaa vakuutusyhtiöasioissa käytetään. Tarkastusta varten ministeriössä voi olla erityisiä asiantuntijoita. Näiden palkkaedut vahvistaa ministeriö, ja ne suoritetaan asianomaisten yhtiöiden varoista ministeriön määrämällä tavalla.

Valtion eläkerahastosta annetun lain (1372/1989) 5 §:n mukaan valtion eläkerahastosta voidaan vuosittain valtion talousarviossa siirtää valtiovarastoon määrä, joka vastaa enintään kolmea neljäsosaa eläkkeistä aiheutuvista vuotuisista menoista. Se osuus rahaston varoista, jota ei siirretä valtiovarastoon, voidaan sijoittaa. Rahaston varat on sijoitettava turvaavalla ja tuottavalla tavalla. Lain 7 §:n 3 momentin mukaan valtiovarainministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa, joiden molempien tulee olla joko Keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia tai julkishallinnon ja -talouden

tilintarkastajan tutkinnon suorittaneita henkilöitä. Valtion eläkerahaston muusta valvonnan ei ole erikseen säädetty.

2. Ehdotetut muutokset

Esityksen tavoitteena on saattaa sisäasiainministeriön valvonta vastaamaan valvonnan asiantuntemuksessa samaa tasoa, kuin sosiaali- ja terveysministeriöllä on käytettävissä, ja järjestää valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamisperusteet vastaaviksi kuin muiden eläkevakuutusyhtiöiden valvonnan aiheutuvien kustannusten kattamisperusteet.

Valvonnan tehostamisen tarve on korostunut viime vuosina Kuntien eläkevakuutuksen eläkevastuurahaston kasvun myötä. Riskien hallinnan riittävyyden arviointi on korostunut, ja siihen tarvittavaa ammattitaitoa tulee kehittää ministeriössä.

Kuntien eläkevakuutuksen valvonnassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka erityisesti vaatisivat valvonnan tiukentamista, vaan päinvastoin laitoksen voidaan katsoa onnistuneen sijoitustoiminnan hoitamisessa.

Valvonnan tehostamiseksi ja erityisasiantuntemuksen palkkaamiseksi sisäasiainministeriöön ehdotetaan, että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakiin lisätään säännös eläkelaitoksen valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi suoritettavasta valvontamaksusta, joka suoritettaisiin eläkelaitoksen varoista. Valvontamaksuun ei voitaisi sisällyttää kustannuksia mistään muista toiminnoista kuin eläkelaitoksen valvonnasta. Ennen maksun määräämistä tai sen muuttamista ministeriön tulisi kuulla eläkelaitosta. Maksua määrittäessä otettaisiin huomioon, että asiantuntemus tehtävässä vastaisi muiden eläkevakuutuslaitosten tarkastuksen tasoa ja että Kuntien eläkevakuutuksen asema julkisoikeudellisena laitoksena vaikuttaa valvonnan määrään. Myös sen jäsenyhteisönä olevat kunnat ja kuntayhtymät ovat julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, joiden henkilöstö toimii virkavastuulla.

Maksua koskevasta sisäasiainministeriön päätöksestä olisi tavanomainen valitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Henkilöstövaikutukset

Esityksellä pyritään vahvistamaan sisäasi-

ainministeriön kuntaosaston asiantuntemusta kunnallisen eläkelaitoksen valvonnassa. Asiantuntemuksen vahvistaminen on tarpeen, kun otetaan huomioon sijoitusmarkkinoiden muuttuminen ja valvottavan eläkelaitoksen rahaston jatkuva kasvu. Ehdotettu muutos edellyttää henkilökunnan lisäystä.

3.2. Taloudelliset vaikutukset

Valvontamaksulla on tarkoitus kattaa Kuntien eläkevakuutuksen valvonnasta aiheutuvat kustannukset, joten maksulla ei ole valtion kannalta taloudellisia vaikutuksia. Kunnallinen eläkelaitos on varautunut talousarviossaan valvontamaksuun.

4. Asian valmistelu

Sisäasianministeriössä esitys on valmisteltu virkatyönä neuvotellen kunnallisen eläkelai-

toksen kanssa. Luonnoksesta on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä ja sosiaali- ja terveysministeriöltä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Valtiovarainministeriössä on valmisteltu uudistuksia rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden valvontaan. Näiden uudistusten ei ole arvioitu vaikuttavan kunnallisen eläkelaitoksen valvontaan.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) 6 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1324/1994, uusi 6 momentti, seuraavasti:

6 §

tetaan eläkelaitoksen varoista ministeriön määräämällä tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin menoihin kuuluviksi luetaan myös sisäasiainministeriön eläkelaitosta kuultuaan määräämä valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi suoritettava valvontamaksu, joka suori-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 1998.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Jouni Backman